

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України
«Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо визначення
терміну «працівник правоохоронного органу»
під час кваліфікації злочинів»
(реєстр. № 10347 від 18.12.2023 р.)*

Законопроект розроблено з метою «визначення терміну «працівник правоохоронного органу» під час кваліфікації злочинів у Кримінальному кодексі України» (далі – КК України).

Визнаючи необхідність удосконалення термінологічного змісту ознак кримінальних правопорушень загалом та проти авторитету органів державної влади зокрема, вважаємо за доцільне зазначити таке.

Проектом пропонується доповнити статтю 345 КК України приміткою такого змісту: «Під працівником правоохоронного органу у цій статті та статтях 22, 342, 343, 347, 348, 349, 353, 365, 365-3 цього Кодексу слід розуміти особу, яка перебуває у трудових чи службових відносинах із правоохоронним органом та за характером посади, яку обіймає, реалізовує правоохоронну функції¹, зокрема має право на вжиття визначених законом превентивних заходів і заходів примусу, а також передбачених процесуальним законодавством заходів».

Правильне встановлення змісту ознак спеціального суб'єкта правопорушення або потерпілого має вирішальне значення при кваліфікації діяння. Єдиним джерелом визначення переліку правоохоронних органів на законодавчому рівні є частина перша статті 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», згідно якої правоохоронні органи – це органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, Бюро економічної безпеки, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції.

З огляду на бланкетність кримінально-правових норм, що містять поняття «працівник правоохоронного органу», враховуючи вимогу стабільності кримінального закону, запровадження у КК України «універсального» визначення цього поняття є сумнівним.

Так, у постанові Великої Палати Верховного Суду України від 30 серпня 2023 року у справі № 633/195/17 наголошено, що до правоохоронних органів слід

---

¹ Збережено авторську редакцію.

відносити органи державної влади, визначені в законах України як правоохоронні чи такі, що здійснюють закріплену за ними на законодавчому рівні правоохоронну функцію. При вирішенні питання про те, чи є особа працівником правоохоронного органу, необхідно виходити із *системного аналізу* положень Конституції України, КК України, КПК України, КУпАП, нормативно-правових актів, які регулюють правовий статус того чи іншого органу державної влади, з яким особа перебуває у трудових чи службових відносинах; повноважень працівника згідно з його посадовою інструкцією, які передбачають реалізацію правоохоронної функції, зокрема вжиття визначених законом превентивних заходів і заходів примусу, а також заходів, передбачених кримінальним процесуальним законодавством і законодавством про адміністративні правопорушення; законодавством про пенсійне забезпечення відповідної категорії працівника.

Окрім цього варто звернути увагу на те, що в результаті Конституційної реформи щодо правосуддя від 2016 року в Основному Законі України вжито поняття «*органи правопорядку*» (пункт 2 частини першої статті 131-1). Також, Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 273/202 схвалено Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, згідно якого пріоритетним напрямом є уніфікація правових засад організації системи органів *правопорядку* зі встановленням критеріїв розмежування напрямів діяльності, яку здійснюють органи правопорядку та інші державні органи, на основі виключної функціональної спрямованості.

Запровадження в законодавчий обіг терміну «*органи правопорядку*» зумовлює необхідність визначення його співвідношення із поняттям «*правоохоронні органи*». Отже, проблема відсутності визначення понять «*правоохоронний орган*» і «*працівник правоохоронного органу*» є значно ширшою, оскільки за відсутності чіткого законодавчого врегулювання аналогічні питання постають і стосовно інших органів державної влади.

У пропонованій редакції визначення поняття «*працівник правоохоронного органу*» є похідним від визначеного Законом України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» поняття «*правоохоронний орган*», що не дозволяє розмежовувати правопорушення, передбачені статтями 342, 343, 345, 347, 348, 349, 353, 365, 365-3 КК. Також, зміст вжитої у проекті конструкції «*правоохоронні функції*» є оціночним, а її розуміння лише як «*превентивного заходу*» є помилковим, оскільки не відображає «*примусову складову*» діяльності правоохоронних органів.

З огляду на відсутність єдиного підходу у розумінні поняття «*працівник правоохоронного органу*», «*правоохоронна діяльність*», «*правоохоронні органи*» «*органи правопорядку*», враховуючи задекларовані напрями реформування

органів правопорядку, існує потреба розробки окремого законодавчого акта щодо окреслення інституційної та функціональної складових правоохоронної системи України, встановлення критеріїв приналежності до органів правопорядку.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

* Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.